

Beoordeling Armenië

Inleiding

In Bijlage I van de Procedurerichtlijn is – kort gezegd – bepaald dat een land als veilig land van herkomst wordt beschouwd wanneer kan worden aangetoond dat er algemeen gezien en op duurzame wijze geen sprake is van vluchtelingrechtelijke vervolging, of van foltering of onmenselijke of vernederende behandeling of bestraffing in de zin van artikel 3 EVRM. Bij deze beoordeling wordt onder meer rekening gehouden met de mate waarin bescherming wordt geboden door:

- 1 De desbetreffende wetten en andere voorschriften van het betrokken land en de wijze waarop die worden toegepast;
- 2 De naleving van de rechten en vrijheden in het EVRM en/of het IVBPR en/of het Antifolterverdrag, in het bijzonder met betrekking tot het recht op leven (artikel 2 EVRM), het verbod van foltering (artikel 3 EVRM), het verbod van slavernij en dwangarbeid (artikel 4, eerste lid, EVRM) en het verbod om straf op te leggen zonder dat daaraan een wettelijke bepaling voorafgaat (artikel 7 EVRM);
- 3 De naleving van het non-refoulementbeginsel overeenkomstig het Verdrag van Genève;
- 4 De beschikbaarheid van een systeem van daadwerkelijke rechtsmiddelen tegen schendingen van voornoemde rechten en vrijheden.

Nadat op grond van deze criteria een beoordeling heeft plaatsgevonden van de situatie in het land zelf, kan ook het inwilligingspercentage van asielaanvragen uit het land van herkomst deel uitmaken van de algehele afweging of ten aanzien van het betreffende land het beleid inzake veilige landen van herkomst zal worden toegepast. Het inwilligingspercentage kan op zichzelf echter niet gelden als maatstaf voor de vraag of een land kan worden aangemerkt als veilig land van herkomst.

Hieronder is een beschrijving van de situatie in Armenië opgenomen. Dit resulteert in een conclusie dat Armenië kan worden aangemerkt als veilig land van herkomst.

Armenië

De onderstaande beoordeling heeft betrekking op de Republiek Armenië. Deze beoordeling heeft geen betrekking op Nagorny-Karabach, dat formeel tot het grondgebied van Azerbeidzjan behoort.

Verdragen, wetten en voorschriften

Armenië is partij bij de volgende verdragen:

- Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden;
- Internationaal Verdrag inzake de burgerrechten en politieke rechten en het daarbij behorende facultatieve protocol van 1976, maar niet bij het protocol van 1991;
- Verdrag tegen foltering en andere wrede, onmenselijke en ontorende behandeling of bestraffing;
- Het Verdrag betreffende de status van vluchtelingen en het daarbij behorende Protocol.

Het recht op gelijke behandeling en het tegengaan van discriminatie zijn opgenomen in de grondwet. Mishandeling, foltering en onmenselijk en vernederend gedrag zijn expliciet verboden in de wet. Verdere wettelijke waarborgen zijn in ontwikkeling. De regering werkt aan een wet om gelijke behandeling te verzekeren.¹ De wet verbiedt willekeurige arrestatie en detentie en voorziet in het recht om detentie aan te vechten voor de rechtbank. De wet voorziet in een onafhankelijk rechtspraak. De grondwet voorziet in het recht op privacy. De grondwet en wet voorzien in het recht op vrije meningsuiting, een vrije pers en de vrijheid van vereniging.²

Algemene mensenrechtensituatie

Armenië is een parlementaire republiek met een eenkamerstelsel. De president en de minister-president worden gekozen door het parlement. De minister-president is het hoofd van de regering, de president vervult voornamelijk een ceremoniële rol.

In april 2018 werd Serzh Sargsyan opnieuw tot minister-president verkozen ondanks eerdere beloften dat hij van een nieuwe termijn zou afzien. Dit resulteerde in grootschalige vreedzame burgerprotesten, de zogeheten 'fluwelen revolutie', die een democratische verandering op gang brachten. Op 23 april 2018 trad Sargsyan af. Op 8 mei 2018 werd Nikol Pashinyan, voorman van de Civil Contract partij, verkozen tot minister-president.³ In december 2018 werden, met ondersteuning door de EU, vervroegde parlementsverkiezingen gehouden, waarbij de fundamentele vrijheden werden gerespecteerd. De nieuwe regering heeft als ambitie om de grootschalig voorkomende corruptie binnen de overheid aan te pakken, alsmede democratische hervormingen en economische hervormingen te bewerkstelligen.⁴

Het US State Department schrijft dat in 2018 onder andere sprake was van foltering, willekeurige arrestaties en detenties, geweld tegen journalisten, inbreuk op het recht op vereniging, corruptie, geweld (of dreiging daarvan) tegen LHBTI's, onmenselijke en vernederende behandeling van mensen met een handicap in instellingen en kinderarbeid.⁵

De omstandigheden in de gevangenissen werden gekenmerkt door slechte hygiëne, onvoldoende medische zorg en systematische corruptie. Het probleem van overbevolking in de gevangenissen is bijna opgelost, maar de omstandigheden waren soms levensbedreigend. Over het algemeen ontbreken voorzieningen voor gevangenen met een handicap.⁶

De EU ondersteunt Armenië in het uitvoeren van het Human Rights Action Plan 2017-2019. De regering heeft aangegeven een nieuwe strategie en een nieuw actieplan 2020-2022 te ontwikkelen die in 2019 moeten worden gepresenteerd.⁷

¹ Europese Commissie, Joint Staff Working Document; Partnership Implementation Report on Armenia; https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/partnership_implementation_report_armenia.pdf

² US State Department, Country reports on Human Rights Practices; Armenia, 2018; <https://www.state.gov/reports/2018-country-reports-on-human-rights-practices/armenia/>

³ Lanskoj, Miriam en Elspeth Suthers, *Armenia's velvet revolution, 2019*, (<https://www.ned.org/wp-content/uploads/2019/04/Armenias-Velvet-Revolution-Lanskoj-Suthers.pdf>)

⁴ Europese Commissie, Joint Staff Working Document; Partnership Implementation Report on Armenia; https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/partnership_implementation_report_armenia.pdf

⁵ US State Department, Country reports on Human Rights Practices; Armenia, 2018, Executive Summary; <https://www.state.gov/reports/2018-country-reports-on-human-rights-practices/armenia/>

⁶ US State Department, Country reports on Human Rights Practices; Armenia, 2018, section 1; <https://www.state.gov/reports/2018-country-reports-on-human-rights-practices/armenia/>

⁷ Europese Commissie, Joint Staff Working Document; Partnership Implementation Report on Armenia; https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/partnership_implementation_report_armenia.pdf

De Amerikaanse NGO Freedom House heeft Armenië aangemerkt als een *'partly free country'*, waarbij het op een schaal van 1 tot 7 (1 meest vrij en 7 minst vrij) een score van 4 heeft voor wat betreft *'political rights'* (in 2018: 5) en een score van 4 voor wat betreft *'civil liberties'* (in 2018: 4). De totaalscore is 51 op een schaal van 100 (100 meest vrij), tegen 45 in 2018.^{8,9}

Armenië staat op de 105de plaats op de Fragile State Index 2019¹⁰ (ter vergelijking Finland staat 178^e en Jemen 1^e).

Recht op leven

Er zijn geen meldingen dat de regering of politieagenten om politieke redenen burgers hebben gedood.

Verbod van foltering

De wet verbiedt foltering en andere onmenselijke of ontterende behandeling of bestraffing. Wetgeving met specifieke waarborgen is in ontwikkeling. Foltering en mishandeling van personen kwamen voor, met name door de politie tijdens voorarrest.¹¹ Tijdens de 'fluwelen revolutie' was mishandeling van verdachten door de politie tijdens arrestatie, detentie en verhoor een aanzienlijk probleem. Veel van deze zaken zijn daarna onderzocht of zijn nog in onderzoek.¹²

Het verbod op slavernij en dwangarbeid

Er zijn geen aanwijzingen dat Armenië dit verbod overtreedt. Het US State Department meldt wel dat 11,6% van de kinderen in de leeftijd van 5 tot 17 jaar tewerk was gesteld. Door gebrek aan toezicht werd de wetgeving tegen kinderarbeid vaak niet nageleefd.¹³

Recht op eerlijk proces

De wet verbiedt willekeurige arrestaties en opsluitingen, maar er kwamen willekeurige opsluitingen voor, met name tijdens de vreedzame protesten die leidden tot de 'fluwelen revolutie'. Verdachten hebben het recht op een advocaat vanaf het moment van arrestatie, maar veel verdachten zijn hiervan niet op de hoogte.¹⁴

De grondwet voorziet in een onafhankelijke rechterlijke macht, maar US State Department meldt dat de rechtbanken in het algemeen geen blijk gaven van onafhankelijkheid en onpartijdigheid. Er zijn meldingen dat in het verleden veel vonnissen van lagere rechtbanken werden gedictieerd door de High Judicial Council, waarvan de rechters naar verluidt gelieerd waren aan de voormalige regeringspartij.¹⁵

De wet voorziet in het recht op een eerlijk en openbaar proces en in de presumptie van onschuld. In het algemeen werden deze rechten niet gerespecteerd. Bewijsmateriaal van de openbaar aanklager werd sneller geaccepteerd dan bewijsmateriaal van de verdediging. Na de 'fluwelen revolutie' werden veel verdachten in politiek gevoelige zaken uit voorarrest vrijgelaten, hetgeen

⁸ <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2019/armenia>

⁹ <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2018/armenia>

¹⁰ <https://fragilestatesindex.org/country-data/>

¹¹ Europese Commissie, Joint Staff Working Document; Partnership Implementation Report on Armenia; https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/partnership_implementation_report_armenia.pdf

¹² US State Department, Country reports on Human Rights Practices; Armenia, 2018, section 1; <https://www.state.gov/reports/2018-country-reports-on-human-rights-practices/armenia/>

¹³ US State Department, Country reports on Human Rights Practices; Armenia, 2018, section 7; <https://www.state.gov/reports/2018-country-reports-on-human-rights-practices/armenia/>

¹⁴ US State Department, Country reports on Human Rights Practices; Armenia, 2018, section 1d; <https://www.state.gov/reports/2018-country-reports-on-human-rights-practices/armenia/>

¹⁵ US State Department, Country reports on Human Rights Practices; Armenia, 2018, section 1e; <https://www.state.gov/reports/2018-country-reports-on-human-rights-practices/armenia/>

erop kan wijzen dat deze groep om politieke redenen werd vastgehouden. Na de 'fluwelen revolutie' waren er geen meldingen meer van politieke gevangenen.¹⁶

De Europese Commissie schrijft dat de nieuwe regering zich tot doel heeft gesteld de onafhankelijkheid, de aansprakelijkheid en efficiency van de rechterlijke macht te vergroten. Tegelijkertijd is een maatschappelijke discussie ontstaan over het rechterlijke stelsel en wordt gesproken over de invoering van 'transitional justice'. De regering heeft hierover nog geen formele beslissingen genomen.¹⁷

Naleving non-refoulementbeginsel

Er zijn geen aanwijzingen dat eigen burgers worden verwijderd of uitgeleverd naar gebieden in andere landen waar zij worden vervolgd of een reëel risico lopen op een onmenselijke behandeling.

Andere grondrechten

De wet voorziet in dezelfde wettelijke status voor vrouwen en mannen, maar discriminatie op grond van gender was een probleem in zowel het private als het publieke domein. Discriminatie op basis van het hebben van een handicap is niet toegestaan, maar is in de praktijk een probleem.¹⁸

De antidiscriminatie wetten strekken zich niet uit tot discriminatie op basis van seksuele oriëntatie of genderidentiteit. Sociale discriminatie komt voor op alle aspecten van het maatschappelijke leven. Met name transgenders waren kwetsbaar voor fysieke en psychische mishandeling en intimidatie. In november 2018 moest de jaarlijkse internationale conferentie 'Eastern European and Central Asia Conference of LGBTI+ Christian' worden afgelast wegens bedreigingen, vandalisme en intimidatie.¹⁹ Op 5 april 2019 sprak een transgender in het Armeense parlement. Dit leidde tot *hate speech* en bedreigingen aan haar adres alsook een tegendemonstratie op 8 april 2019.²⁰ Openlijk homoseksuele mannen zijn vrijgesteld van dienstplicht. Deze vrijstelling vereist een psychologisch onderzoek waarin wordt vastgesteld dat de persoon een mentale stoornis heeft, wat een negatief effect kan hebben op de mogelijkheden tot het verkrijgen van werk en een rijbewijs.²¹ In Armenië is zowel in 2013 als in 2018 geprobeerd een 'antipropagandawet' (die het uitdragen van LHBTI-gerichtheid zou moeten verbieden) te introduceren. Dat is tot op heden niet gelukt.²²

De grondwet en de wet voorzien in de vrijheid van meningsuiting en pers. Het US State Department meldt dat voor de 'fluwelen revolutie' economische druk op media werd uitgeoefend om ze te bewegen tot regeringsgezinde verslaggeving. Media oefenden ook zelfcensuur uit. Er

¹⁶ US State Department, Country reports on Human Rights Practices; Armenia, 2018, section 1e; <https://www.state.gov/reports/2018-country-reports-on-human-rights-practices/armenia/>

¹⁷ Europese Commissie, Joint Staff Working Document; Partnership Implementation Report on Armenia; https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/partnership_implementation_report_armenia.pdf

¹⁸ US State Department, Country reports on Human Rights Practices; Armenia, 2018, section 6; <https://www.state.gov/reports/2018-country-reports-on-human-rights-practices/armenia/>

¹⁹ ILGA, Annual Review of the Human Rights Situation of Lesbian, Gay, Bisexual, Trans, and Intersex People in Armenia covering the period of January to December 2018, <https://www.ilga-europe.org/sites/default/files/armenia.pdf>

²⁰ <https://www.rferl.org/a/un-eu-express-concerns-about-threats-against-armenia-s-lgbt-community/29873151.html>

²¹ US State Department, Country reports on Human Rights Practices; Armenia, 2018, section 6; <https://www.state.gov/reports/2018-country-reports-on-human-rights-practices/armenia/>

²² International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association: Lucas Ramon Mendos, State-Sponsored Homophobia 2019 (Geneva; ILGA, March 2019); https://ilga.org/downloads/ILGA_State_Sponsored_Homophobia_2019_light.pdf

waren meldingen van geweld tegen journalisten die verslag deden van de 'fluwelen revolutie'. Na de regeringswisseling van mei 2018 kregen de media meer vrijheid en nam de zelfcensuur af.²³ De Europese Commissie schrijft dat 'digital activism' en 'live streamings' cruciaal waren voor het slagen van de 'fluwelen revolutie'.²⁴ In de ranglijst van 2019 van de World Press Freedom Index staat Armenië nu op de 61e plaats (van de 180 landen), wat een verbetering is van 19 plaatsen.²⁵

De grondwet voorziet in de vrijheid van geloofsovertuiging. De grondwet merkt de Armeens Apostolische Kerk aan als de nationale kerk, maar voorziet ook in scheiding van 'religieuze organisaties' en de staat. Verschillende private media die waren verbonden aan het 'oude' regime beschuldigden religieuze minderheden ('sektes') ervan dat ze de revolutie in gang hadden gezet en dat ze invloed uitoefenden op de nieuwe regering. Volgens waarnemers leidde dit tot sociale discriminatie, met name buiten de hoofdstad.²⁶

De grondwet verbiedt ongeautoriseerde doorzoeken en voorziet in het recht op privacy en vertrouwelijkheid van communicatie. Dit recht werd niet altijd gerespecteerd. Voor de regeringswisseling in mei 2018 waren er vele meldingen van het ongeautoriseerd tappen van telefoon, e-mail, en andere digitale communicatie van personen die door de autoriteiten werden onderzocht. Volgens sommige mensenrechtenactivisten hadden de autoriteiten dossiers waarmee ze individuen onder druk konden zetten. Na de 'fluwelen revolutie' gaven veel activisten en mensenrechtenverdedigers aan dat ze geloofden dat ze niet meer werden gevolgd.²⁷

Daadwerkelijk rechtsmiddel tegen schendingen

Binnenlandse en buitenlandse mensenrechtengroeperingen opereren in het algemeen zonder door de regering opgelegde beperkingen. Zij onderzoeken en publiceren hun bevindingen in mensenrechtenzaken.

Er is een overheidsorgaan voor de mensenrechten: de Office of the Human Rights Defender (Ombudspersoon). Dit overheidsorgaan heeft het mandaat om schendingen van de mensenrechten op alle overheidsniveaus tegen te gaan. In het eerste halfjaar van 2018 publiceerde het bureau de langste klachtenlijst van klachten tot dan toe, hetgeen bijdroeg aan het vertrouwen in het instituut.²⁸ De nieuwe autoriteiten spannen zich in om voortgang te boeken in zaken over mensenrechtenschendingen die voorgaande jaren waren komen stil te liggen.²⁹ Armenië kent veel actieve en onafhankelijke mensenrechtenorganisaties die vrij toegang hebben tot de media, autoriteiten en vertegenwoordigers van internationale organisaties.³⁰

Asielaanvragen door Armeniërs

Aantal eerste asielaanvragen in Nederland:

2017: 109

2018: 62

²³ US State Department, Country reports on Human Rights Practices; Serbia, 2018, Section 1a;

<https://www.state.gov/reports/2018-country-reports-on-human-rights-practices/serbia/>

²⁴ Europese Commissie, Joint Staff Working Document; Partnership Implementation Report on Armenia;

https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/partnership_implementation_report_armenia.pdf

²⁵ <https://rsf.org/en/ranking>

²⁶ US State Department, 2018 Report on International Religious Freedom: Armenia;

<https://www.state.gov/reports/2018-report-on-international-religious-freedom/armenia/>

²⁷ US State Department, Country reports on Human Rights Practices; Armenia, 2018, section 1f;

<https://www.state.gov/reports/2018-country-reports-on-human-rights-practices/armenia/>

²⁸ US State Department, Country reports on Human Rights Practices; Armenia, 2018, section 5;

<https://www.state.gov/reports/2018-country-reports-on-human-rights-practices/armenia/>

²⁹ Human Rights Watch, Armenia, Events of 2018; <https://www.hrw.org/world-report/2019/country-chapters/armenia>

³⁰ Bundesamt für Migration und Flüchtlinge, Länderreport 15 Armenien; Stand 9/2019;

http://www.bamf.de/SharedDocs/Anlagen/DE/Publikationen/Herkunftslanderinformationen/armenien-laenderreport-15.pdf;jsessionid=08D78EF96A093C293206259750FB55B8.2_cid286?_blob=publicationFile

2019 (t/m november): 69³¹

Inwilligingscijfers in Nederland (eerste aanvragen en vervolgaanvragen opgeteld):

2015: 8 (6%)

2016: 8 (10%)

2017: 10 (6%)

2018: 3 (2%)

2019: 3 (3%)

Het inwilligingspercentage is hier gedefinieerd als: *Het aantal aanvragen waarop inwilligend is beslist afgezet tegen het totale uitstroomcohort waaruit het aantal inwilligingen gemeten wordt in een bepaalde periode en uitgedrukt in een percentage.*

Armenië is door vier EU-lidstaten geplaatst op een nationale lijst met veilige landen van herkomst, namelijk Bulgarije, Frankrijk³², Griekenland³³ en Oostenrijk³⁴.

Conclusie

Uit bovengenoemde bronnen komt naar voren dat de situatie in Armenië sterk is verbeterd sinds de regeringswisseling in mei 2018. Er vindt een democratiseringsproces plaats, dat onder andere uiting vindt in een toegenomen persvrijheid en een betere bescherming van politieke rechten en privacy. Dit proces wordt ondersteund door de EU en omvat onder meer een nieuwe strategie en actieplan voor de mensenrechten en wetswijzigingen. Er is geen sprake van systematische vervolging van bepaalde groepen in de Armeense samenleving. Armenië is partij bij verschillende mensenrechtenverdragen en heeft wetten en andere voorschriften die waarborgen bieden, al worden deze niet altijd voldoende nageleefd. Er zijn geen aanwijzingen dat eigen burgers worden verwijderd of uitgeleverd naar gebieden in andere landen waar zij worden vervolgd of een reëel risico lopen op een onmenselijke behandeling.

De verbeteringen in Armenië hebben zich in april 2018 ingezet, wat een relatief recente datum is. Daarnaast zijn de verbeteringen nog niet op alle terreinen voelbaar. Met name LHBTI's en personen in strafrechtelijke detentie lijken nog kwetsbaar. De nieuwe regering heeft zich tot doel gesteld de onafhankelijkheid, de aansprakelijkheid en efficiency van de rechterlijke macht te vergroten, maar dat hierover nog geen formele beslissingen zijn genomen. Dit maakt het systeem van rechtsmiddelen kwetsbaar waar het gaat om het bieden van waarborgen tegen schendingen van rechten en vrijheden. Wel kent Armenië veel actieve en onafhankelijke mensenrechtenorganisaties die vrij toegang hebben tot de media, autoriteiten en vertegenwoordigers van internationale organisaties.

Op basis hiervan kan worden geconcludeerd dat de situatie in Armenië zich niet verzet tegen het aanmerken als veilig land van herkomst, met uitzondering ten aanzien van LHBTI's en personen die in strafrechtelijke detentie worden geplaatst. Wel zijn er nog onzekerheden ten aanzien van de onafhankelijkheid en onpartijdigheid van de rechterlijke macht.

Voorts wordt geconstateerd dat in de afgelopen jaren weinig asielaanvragen van Armeniërs zijn ingewilligd. Met name in 2018 (het jaar van de 'fluwelen revolutie') en in 2019 is het percentage sterk gedaald. Uit de praktijk blijkt dat zeer weinig asielaanvragen van Armeniërs in aanmerking

³¹ IND, Asylum Trends, Monthly Report on Asylum Applications in The Netherlands, November 2019; https://ind.nl/en/Documents/AT_November_2019_Hoofdrapport.pdf

³² EMN Inform: Safe Countries of Origin, maart 2018;

http://emn.ie/files/p_201803140327442018_inform_safe_country_of_origin_14.03.2018.pdf

³³ <http://www.ekathimerini.com/248105/article/ekathimerini/news/greece-publishes-list-of-safe-origin-countries-for-asylum-seekers>

³⁴ <https://www.asylumineurope.org/reports/country/austria/asylum-procedure/safe-country-concepts/safe-country-origin>

komen voor inwilliging. De aanwijzing van Armenië als veilig land van herkomst en de toepassing van een versnelde asielprocedure zijn hierdoor te rechtvaardigen.

De eindconclusie is daarom dat Armenië kan worden aangemerkt als veilig land van herkomst, met uitzondering ten aanzien van LHBTI's en personen van wie aannemelijk is dat ze in strafrechtelijke detentie zullen worden geplaatst.